

تحلیل و بررسی معماری قلعه های دوره قاجاریه در ایران؛ نمونه مورد مطالعه قلعه والی در استان ایلام

سیدمهدی رسولی^۱، حامد احمدی^۲

^۱ کارشناسی ارشد مهندسی معماری (نویسنده مسئول)

^۲ دانشجوی دکتری معماری

چکیده

از آنجا که میدانیم معماری ایرانی همواره از اولین و کامل ترین نوع معماری از ابتدا تا به حال بوده است و در بعضی منابع ایران را به عنوان اولین سکونتگاه بشر می دانند. کشور ایران به لحاظ موقعیت استراتژیکی خاورمیانه و منابع طبیعی فراوان، همواره مورد تهاجم دیگر کشورها قرار گرفته است. از این رو معماری ایرانی مملو از انواع مختلفی قلعه می باشد، که به چند مدل دشتی و کوهستانی، و به منظورهای حکومتی، نظامی، دفاعی، امنیتی، کاخ و سکونتی احداث شده اند. مطالعه سازماندهی فضایی عناصر معماری و شهری بافت های تاریخی، حکایت از نظم دقیق و حساب شده در این عناصر می باشد. نظمی که در طی سالیان و بر اساس تجارب گذشته، نسل به نسل منتقل شده و به دوره ی قاجاریه رسیده است که این نشان دهنده هماهنگی بافت تاریخی در عناصر و تشکیلات ساخت و ساز بناها و به خصوص قلعه ها است. معماری دوره قاجار، هم به لحاظ عملکردی و هم به لحاظ زیباشناسی، از غنای اصیل معماری ایرانی برخوردار بوده است. معماری قلعه والی در استان ایلام از عوامل فرهنگی، اجتماعی، تاریخی و هنری عصر خود بی نصیب نبوده و نمود عینی این اثرگذاری، در تاروپود معماری قلعه از جمله در طراحی، پلان، تزیینات هنری و... قابل مشاهده است. به طور کلی تحقیقات نشان می دهد که با وجود برخی تأثیرگذاری معماری غرب در دوره قاجاریه، کماکان معماری این عمارت بر پایه اصول بنیادین معماری ایرانی مانند اصل درونگرایی، محرمیت و توجه به هنرهای اصیل ایرانی مانند تزیینات آجرکاری، کاشی کاری و نیز ساخت و احداث حوض خانه ها و ارسی ها و... استوار بوده است.

واژه های کلیدی: معماری ایرانی، معماری قاجاریه، معماری قلعه ها، قلعه والی